pacjent.gov.pl

Znajdź szpital psychiatryczny i rzecznika

Data aktualizacji
2024-02-28

Zasady przyjęcia do szpitala psychiatrycznego

Przyjęcie za zgodą

Do szpitala psychiatrycznego może być przyjęta osoba z zaburzeniami psychicznymi, która ma skierowanie do szpitala i wyraziła pisemną zgodę na przyjęcie. Skierowanie jest ważne 14 dni od jego wystawienia do dnia zgłoszenia się z nim do dowolnego szpitala psychiatrycznego na terenie kraju. Jeśli osoba zostanie wpisana na listę oczekujących na przyjęcie, ważność skierowania ulega przedłużeniu o czas oczekiwania.

W przypadkach nagłych, gdy nie ma możliwości kontaktu z lekarzem, a istnieje prawdopodobieństwo znacznego pogorszenia stanu zdrowia, skierowanie nie jest konieczne. Zawsze jednak – czy dana osoba ma skierowanie, czy nie – lekarz przyjmujący musi zbadać pacjenta. To lekarz stwierdza, czy są wskazania do przyjęcia.

Osoba przyjmowana do szpitala psychiatrycznego musi wyrazić na to zgodę na piśmie. Ważną zgodę może wyrazić jedynie osoba pełnoletnia i nieubezwłasnowolniona.

Bywają sytuacje, gdy osoby przyjmowane nie są w stanie udzielić zgody wymaganej przez prawo. Dzieje się tak np.:

- gdy ze względu na przebieg choroby psychicznej lub upośledzenie umysłowe osoba nie jest zdolna do wyrażenia świadomej zgody lub stosunku do przyjęcia i leczenia. W takim przypadku przyjęcie do szpitala psychiatrycznego następuje po uzyskaniu zgody sądu opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania pacjenta;
- w przypadku nagłym – lekarz przyjmujący może odstąpić od wymogu uzyskania zgody sądu na przyjęcie pacjenta. Musi – o ile to możliwe – zasięgnąć pisemnej opinii innego lekarza (w miarę możliwości psychiatry) albo psychologa. W takiej sytuacji kierownik szpitala zawiadamia niezwłocznie sąd opiekuńczy właściwy dla siedziby szpitala. Wskazuje na okoliczności uzasadniające przyjęcie i prosi o zgodę na pobyt pacjenta w szpitalu
- gdy pacjentem jest osoba małoletnia (poniżej 18 lat) lub całkowicie ubezwłasnowolniona – wtedy zgodę wyraża jej przedstawiciel ustawowy.

> **Jeśli niepełnoletni pacjent skończył 16 lat, też musi wyrazić zgodę na przyjęcie do szpitala. To samo dotyczy osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej, która jest zdolna wyrazić zgodę. To tzw. zgoda kumulatywna – wyraża ją zarówno pacjent, jak i jego przedstawiciel ustawowy. Jeśli pacjent się sprzeciwi, a przedstawiciel ustawowy się zgodzi, decyzję podejmuje sąd opiekuńczy.**

Przedstawiciel ustawowy osoby, która nie jest pod jego władzą rodzicielską, wyraża zgodę na jej hospitalizację dopiero po uzyskaniu decyzji sądu. Musi to być sąd opiekuńczy właściwy ze względu na

jej zamieszkanie. Nie dotyczy to wypadku nagłego, gdy nie jest konieczna uprzednia decyzja sądu.

Przyjęcie bez zgody

Zdarza się, że osoba nie wyraża zgody na przyjęcie do szpitala psychiatrycznego, a mimo to jest do niego przyjmowana. Wtedy jednak muszą zostać bezwzględnie spełnione określone warunki. Obowiązujące w tym zakresie przepisy przewidują trzy tryby przyjęcia bez gody – nagły, obserwacyjny (zwany także nagłym) i wnioskowy.

Przymusowa hospitalizacja w tzw. trybie nagłym może nastąpić wyłącznie w sytuacji, gdy dotychczasowe zachowanie osoby chorej psychicznie wskazuje, że z powodu tej choroby zagraża bezpośrednio własnemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób. O przyjęciu do szpitala decyduje lekarz, wyznaczony do tej czynności, po osobistym zbadaniu chorego i zasięgnięciu – w miarę możliwości – opinii drugiego lekarza psychiatry albo psychologa. Obowiązkiem lekarza przyjmującego jest wyjaśnienie przyczyn przyjęcia i poinformowanie o przysługujących prawach. Przyjęcie do szpitala wymaga następnie zatwierdzenia przez ordynatora oddziału w ciągu 48 godzin od chwili przyjęcia. Z kolei kierownik szpitala zobowiązany jest zawiadomić, w ciągu 72 godzin od przyjęcia, sąd opiekuńczy właściwy miejscowo dla szpitala. Sędzia wysłuchuje osobę przyjętą bez zgody w ciągu 48 godzin licząc od chwili otrzymania zawiadomienia. Następnie w ciągu 14 dni – znów licząc od dnia otrzymania zawiadomienia – powinna zostać przeprowadzona rozprawa. W międzyczasie sąd powołuje biegłego (lekarza psychiatrę), który sporządza opinię, oraz ustanawia dla osoby, której postępowanie dotyczy, pełnomocnika prawnego (adwokata lub radcę prawnego). Wszczęte przez sąd w związku z koniecznością wyjaśnienia okoliczności przyjęcia postępowanie kończy wydane postanowienie co do istoty sprawy, w którym stwierdza zasadność (lub nie) przyjęcia bez zgody.

Analogiczna procedura ma zastosowanie do osoby, która została przyjęta do szpitala za zgodą, następnie wycofała ją i decyzją lekarza została zatrzymana – z uwagi na to, iż jej dotychczasowe zachowanie wskazywało, że z powodu choroby psychicznej zagrażała bezpośrednio własnemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób.

Natomiast w sytuacji, w której osoba przyjęta do szpitala bez zgody wyraziła później zgodę na pobyt i leczenie, sąd umarza postępowanie. Przed umorzeniem jednak jest zobowiązany ją wysłuchać celem stwierdzenia, czy wyrażona przez nią zgoda spełnia warunki zgody świadomej.

Druga możliwość przyjęcia do szpitala bez zgody w tzw. trybie obserwacyjnym powstaje, gdy dotychczasowe zachowanie osoby wskazuje, że z powodu zaburzeń psychicznych zagraża bezpośrednio swojemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób, a zachodzą wątpliwości, czy jest ona chora psychicznie. Hospitalizacja ma wówczas na celu wyjaśnienie tych wątpliwości i jest ograniczona do 10 dni. Do przyjęcia stosuje się te same zasady i tryb postępowania, co w omówionym wcześniej przypadku.

Ostatnia, trzecia możliwość przyjęcia bez zgody w tzw. trybie wnioskowym zachodzi, gdy dotychczasowe zachowanie osoby chorej psychicznie wskazuje, że nieprzyjęcie do szpitala spowoduje znaczne pogorszenie stanu jej zdrowia psychicznego albo jest ona niezdolna do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a uzasadnione jest przewidywanie, leczenie w szpitalu psychiatrycznym przyniesie poprawę jej stanu zdrowia.

W tym przypadku o potrzebie przyjęcia do szpitala orzeka sąd opiekuńczy miejsca zamieszkania tej osoby na podstawie wniosku złożonego przez jej małżonka, krewnych w linii prostej, rodzeństwa, jej przedstawiciela ustawowego lub osoby sprawującej nad nią faktyczną opiekę, a w stosunku do osoby objętej oparciem społecznym również organ ds. pomocy społecznej.

Wypis ze szpitala psychiatrycznego

Przesłanki wypisu:

- Gdy stan zdrowia pacjenta nie wymaga dalszego udzielania świadczeń zdrowotnych w tym szpitalu.

Dotyczy to osoby przebywającej w szpitalu za zgodą jak i bez zgody. Ponieważ zasadą jest, że pacjent przebywa tak długo, gdy upoważniony lekarz uzna, że ustały przyczyny przyjęcia i pobytu tej osoby w szpitalu.

- Na żądanie pacjenta lub jego przedstawiciela ustawowego. Pacjent występujący z żądaniem, jest informowany przez lekarza o możliwych następstwach zaprzestania dalszego udzielania świadczeń zdrowotnych. Jeżeli wniosek składa osoba, która nie wyraziła zgody na przyjęcie i leczenie, to ustąpienie przesłanek przyjęcia nie może być utożsamiane z uzyskaniem remisji chorobowej, a jedynie taką poprawę w zakresie klinicznych objawów chorobowych, że pacjent nie stanowi zagrożenia dla swojego życia lub zdrowia i życia innych osób.
- Gdy pacjent w sposób rażący narusza porządek lub przebieg procesu udzielania świadczeń zdrowotnych, a nie zachodzi obawa, że odmowa lub zaprzestanie udzielania świadczeń zdrowotnych może spowodować bezpośrednie niebezpieczeństwo dla jego życia lub zdrowia albo życia lub zdrowia innych osób. Szczegóły wypisu w tym trybie powinny być ujęte w regulaminie oddziału.

Forma złożenia wniosku (dowolna):

- Ustna. Sytuacje związane ze złożeniem wniosku powinny być każdorazowo odnotowywane w historii choroby.
- Pisemna. Oświadczenie w tej formie załącza się do dokumentacji medycznej.

Osoba uprawniona do złożenia wniosku:

- pacjent (przyjęty zarówno za zgodą, jak i bez zgody), oraz:
- małżonek
- rodzeństwo
- krewny w linii prostej
- przedstawiciel ustawowy
- osoba sprawująca faktyczną opiekę nad pacjentem.

Osoba decydująca o wypisie:

- Ordynator (lekarz kierujący oddziałem) w przypadku osoby, która nie wyraziła zgody na przyjęcie i leczenie.
- Lekarz prowadzący. Choć przepisy nie regulują kwestii osoby, która dokonuje wypisania z podmiotu leczniczego, to w praktyce przyjęto, że lekarz wypisujący przedstawia zakończoną i podpisaną przez siebie historię choroby podpisu lekarzowi kierującemu oddziałem.

Uwaga! Ważna jest data odmowy wypisu!

Gwarancje sądowe

- Składający ma 7 dni od daty odmowy wypisu na złożenie wniosku do sądu o nakazanie wypisania ze szpitala.
- Wniosek należy kierować do sądu rejonowego, w którego okręgu znajduje się szpital psychiatryczny.
- Osobami uprawnionymi do złożenia wniosku są te same co wymienione wyżej.
- Wniosek jest wolny od opłat.

- Od postanowienia wydanego przez sąd rejonowy przysługuje apelacja.
- Apelacje wnosi się w terminie 2 tygodni od doręczenia stronie wyroku z uzasadnieniem lub tygodnia od ogłoszenia sentencji.
- Jeżeli pisma składa sam pacjent sąd odstępuje od ścisłych rygorów formalnych pism procesowych.

Rzecznik praw pacjenta szpitala psychiatrycznego

W szpitalach psychiatrycznych i innych zakładach leczniczych, które sprawują całodobową opiekę psychiatryczną lub odwykową, pracują rzecznicy praw pacjenta szpitala psychiatrycznego. Jeśli Ty lub bliska Ci osoba przebywa w szpitalu psychiatrycznym i potrzebujesz wsparcia, skontaktuj się z rzecznikiem.

Rzecznicy praw pacjenta szpitala psychiatrycznego:

- zapewniają osobom z zaburzeniami psychicznymi pomoc w dochodzeniu ich praw w sprawach związanych z przyjęciem, leczeniem, warunkami pobytu i wypisaniem ze szpitala psychiatrycznego
- wyjaśniają i udzielają pomocy w wyjaśnieniu ustnych i pisemnych skarg tych osób, współpracują z ich rodzinami, przedstawicielami ustawowymi, opiekunami prawnymi lub faktycznymi
- inicjują i prowadzą działalność edukacyjną w zakresie praw pacjentów szpitali psychiatrycznych.

Poznaj prawa pacjenta

Rzecznicy rozpatrują sprawy zgłoszone przez pacjentów, a także ich przedstawicieli ustawowych, opiekunów prawnych i faktycznych. Mogą też działać z własnej inicjatywy.

Rzecznicy praw pacjenta szpitala psychiatrycznego mają prawo do:

- wstępu do pomieszczeń szpitala psychiatrycznego, w których udziela się świadczeń zdrowotnych
- występowania z wnioskiem do personelu podmiotu leczniczego, do lekarza prowadzącego, ordynatora oddziału psychiatrycznego (lekarza kierującego oddziałem) lub kierownika podmiotu leczniczego oraz do podmiotu, który utworzył ten podmiot, o podjęcie działań zmierzających do usunięcia przyczyny skargi lub zaistniałych naruszeń
- wglądu w dokumentację medyczną pacjenta
- porozumiewania się z pacjentem, jego przedstawicielem ustawowym, opiekunem prawnym lub faktycznym bez udziału innych osób
- przetwarzania danych utrwalonych za pomocą monitoringu w pomieszczeniach, w których pacjenci przebywają w izolacji.

Ochronę praw pacjentów korzystających z psychiatrycznej opieki zdrowotnej i leczenia uzależnień zapewnia Departament ds. Zdrowia Psychicznego Biura Rzecznika Praw Pacjenta. Pracownikami tego departamentu są rzecznicy praw pacjenta szpitala psychiatrycznego.

Więcej na temat Rzecznika Praw Pacjenta

Lista rzeczników praw pacjenta szpitala psychiatrycznego znajduje się na stronie:

https://www.gov.pl/web/rpp/rzecznicy-praw-pacjenta-szpitala-psychiatrycznego

Znajdź pomoc w wyszukiwarce

Jeśli potrzebujesz leczenia psychiatrycznego dla siebie lub osoby bliskiej, możesz skorzystać z wyszukiwarki **Gdzie się leczyć**. W kategorii „Szpitale i opieka całodobowa” możesz wyszukać np. „Leczenie psychiatryczne” (lub inne, którego potrzebujesz) i wybrać odpowiednie województwo lub bardziej szczegółowe dane adresowe.

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (**Dz.U. 2022 poz. 2123**)
- Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (**Dz.U. 2023 poz. 1545**)
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (**Dz.U. 2020 poz. 685**)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny (**Dz.U. 2020 poz. 1444**)